

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

Qo‘lyozma huquqida

UDK: 338.23:37:004(575.1)

XUSNIDDINOV YORQINJON MUXIDDIN O‘G‘LI

**OLIY TA’LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI
QO‘LLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH**

08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya

Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan
DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar:
i.f.d. dotsent M.H.Muxitdinova

Toshkent-2026

MUNDARIJA

KIRISH	3
I OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA	
BOB. JARAYONLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	14
§1.1. Oliy ta'lim tizimining iqtisodiy funksiyasi va raqamli transformatsiyaning zaruriyati.....	14
§1.2. Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarni joriy etishning nazariy yondashuvlari	25
§1.3. Raqamli ta'lim tizimini rivojlantirishda ilg'or xorijiy tajribalar va ularning iqtisodiy tahlili.....	40
<i>Birinchi bob bo'yicha xulosalar</i>	
II OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI	
BOB. TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH HOLATINI TAHLIL QILISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	56
§2.1. O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida raqamli texnologiyalarni qo'llashning hozirgi holati.....	56
§2.2. Raqamli ta'lim tizimining iqtisodiy samaradorligini baholash indikatorlari va usullari	71
§2.3. Tanlangan OTMlar misolida iqtisodiy samaradorlikning kompleks tahlili (TDIU msolida).....	85
<i>Ikkinchi bob bo'yicha xulosalar</i>	
III OLIY TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI	
BOB. QO'LLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	97
§3.1. Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiyaning strategik modelini ishlab chiqish.....	97
§3.2. Oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish omillarini ekonometrik tadqiq qilish.....	108
§3.3. Raqamli ta'lim samaradorligini oshirish bo'yicha tizimli taklif va amaliy tavsiyalar.....	129
<i>Uchinchi bob bo'yicha xulosalar</i>	
XULOSA VA TAKLIFLAR	
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI	
ILOVALAR	

KIRISH

Tadqiqot mavzusining dolzarbligi. Bugungi kunda raqamli transformatsiya jarayonlari nafaqat ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarida, balki ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning eng muhim tarmoqlaridan biri bo'lgan oliy ta'lim tizimida ham izchil joriy etilmoqda. Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llash, zamonaviy bilim berish formatlarini shakllantirish, boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish, ta'lim sifatini oshirish, ilm-fan, ishlab chiqarish va innovatsion tizimlar bilan integratsiyani kuchaytirish imkonini yaratadi. Bunda nafaqat texnologik jihatlar, balki raqamli yechimlarning **iqtisodiy samaradorligi, strategik moslashuvchanligi va tizimli takomillashuvi** ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Jahon miqyosida AQSh, Germaniya, Janubiy Koreya, Xitoy kabi ilg'or davlatlar oliy ta'lim tizimlarini raqamlashtirish orqali zamonaviy ta'lim platformalari, ochiq onlayn kurslar, sun'iy intellekt asosidagi o'quv tahlillari, raqamli baholash tizimlari va boshqaruv modellarini faol tatbiq etmoqda. Bu esa ta'lim jarayonlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish, inson kapitalining raqobatbardoshligini ta'minlash va raqamli iqtisodiyot ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlashni ta'minlaydi.

O'zbekiston Respublikasi ham ushbu global tendensiyalardan chetda qolmay, oliy ta'lim tizimini raqamli transformatsiya qilish, AKT va sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish, o'quv jarayonini avtomatlashtirish va ta'lim sifatini xalqaro standartlar asosida takomillashtirishni ustuvor vazifa sifatida belgilagan. Xususan, 2022–2026 yillarga mo'ljallangan **Yangi O'zbekiston Taraqqiyot strategiyasi**, 2023-yilda e'lon qilingan **“Insonga e'tibor va sifatli ta'lim yili” Davlat dasturi**, shuningdek, **“Raqamli O'zbekiston - 2030” strategiyasida** raqamli texnologiyalarni ta'lim tizimiga chuqur integratsiya qilish, boshqaruv va tahlil modellarini optimallashtirish hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirish bo'yicha aniq chora-tadbirlar belgilab berilgan.

Mazkur yondashuvlarni amalga oshirishda **raqamli texnologiyalarni qo'llash bo'yicha ilmiy asoslangan metodlarni ishlab chiqish, ularning iqtisodiy samaradorligini ko'rsatkichlar asosida baholash, modellar ishlab chiqish**

orqali ta'lim tizimini tizimli takomillashtirish muhim ilmiy-amaliy masala sifatida maydonga chiqmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi¹ PF-6079-sonli Farmoni, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida, 2020-yil 28-apreldagi PQ-4699-sonli² Qarori, "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida", 2021-yil 17-fevraldagi³ PQ-4996-sonli Qarori "Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida", 2021-yil 26-avgustdagi PQ-5234-sonli Qarori "Sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash bo'yicha maxsus rejimni joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida", O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 10-dekabrdagi PQ-42-sonli Qarori "Iqtisodiyot tarmoqlari uchun muhandis kadrlarni tayyorlash tizimini innovatsiya va raqamlashtirish asosida tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida", O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 12-apreldagi 186-sonli Qarori "Oliy va professional ta'lim muassasalarida elektron ta'lim resurslarini yaratish va raqamli ta'lim platformalarini joriy etish chora-tadbirlari⁴ to'g'risida", 2023-yil 27-martdagi 102-sonli Qarori "Oliy ta'limda raqamli transformatsiya dasturini amalga oshirish to'g'risida", shuningdek, ta'lim va ilm-fan sohasidagi boshqa tegishli normativ-huquqiy hujjatlar doirasida raqamli texnologiyalarni iqtisodiy samaradorlik nuqtai nazaridan sektoral asosda, xususan, oliy ta'lim tizimida integratsiya qilish, ularning funksional hamda strategik salohiyatini kengaytirish, boshqaruv tizimlarini avtomatlashtirish orqali raqamli transformatsiyani chuqurlashtirish vazifalari aniq belgilangan.

¹O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" PF-6079-sonli Farmoni. <https://lex.uz/docs/5019981>

²O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 28-apreldagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-4699-sonli Qarori. <https://lex.uz/docs/4802344>

³O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi "Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-4996-sonli Qarori. <https://lex.uz/docs/5297046>.

⁴O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 12-apreldagi "Oliy va professional ta'lim muassasalarida elektron ta'lim resurslarini yaratish va raqamli ta'lim platformalarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" 186-sonli Qarori. <https://lex.uz/docs/5945159>